

Anmeldelser

Bent Christensen: Forvaltningsret: Prøvelse

Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2. udg. 1994
330 sider hæftet, bogladepris kr. 350,00

Heldigvis fortsætter Bent Christensen sit store og vigtige forfatterskab uanset, at han for nogle få år siden på grund af alder gik på pension. Det er godt at se, at han så langt fra er gået tabt for forskningen. Denne nye bog lever sandelig op til den kvalitet, som man må forvente fra denne forfatter. Den foreliggende udgivelse er 2. udgave af en bog med samme navn fra 1988. Omkring halvdelen af bogen er dog splinterny, mens den anden halvdel er en ajourføring og let revision af 1. udgaven.

Den lettere reviderede del vedrører domstolsprøvelse af forvaltningsakter. De nye dele vedrører dels anden prøvelse af forvaltningsakter, bl.a. administrativ rekurs, kommunaltilsyn og ombudsmandens indseende. Desuden er der et kort forsøg på at give en fornemmelse af prøvelse af den brogede forvaltningsvirksomhed, der ikke resulterer i forvaltningsakter. Det er bl.a. det, der ikke helt præcist sammenfattes i den af ombudsmanden meget brugte betegnelse »god forvaltningsskik«, som ikke har helt skarpe konturer. Her er det svært at systematisere og forfatteren taler beskedent om strejflys. Men det er særdeles fortjenstfuldt, at forfatteren tager det op til behandling og Christensen giver, hvad man vel kan betegne som nyttige notater om emnet.

Som helhed kaster Bent Christensen mere end strejflys over bogens emnekreds. Der bruges sine steder skarpt lys og styringen af lyset er ret så tålmodig og systematisk. Det billede, som efterhånden tegner sig, er, at dansk forvaltningsret og dens prøvelse har mange områder med uklarheder, uafklaretheder og mangel på systematik. Selv om

forfatterens sigte ikke i første række er retspolitisk, men retsdogmatisk, så har bogen derfor så klart retspolitisk interesse. En indkredsning af gældende ret slår, især når man finder ejendommelige og uklare forhold, helt naturligt over i retspolitiske tanker.

Vi finder syn for sagen om, at jura ikke er en entydig verden. Lad os tage et centralt eksempel: Det er på en særlig måde karakteristisk for dansk forvaltningsret, at domstolenes prøvelsemuligheder er begrænset af såkaldte endelighedsbestemmelser. De kan ses som spor fra enevælden, hvor domstolene ikke kunne prøve forvaltningsafgørelser. Der skete ganske vist i praksis afvigelser fra denne tradition allerede få årtier efter enevældens fald. Men i mange juristers forståelse var domstolene afskåret fra prøvelse, hvis de kom til det resultat, at en sag hørte under forvaltningens kompetenceområde. Det var ikke en holdbar opfattelse, og den er nu opgivet. Men alligevel sætter historien stadig spor. Ifølge Bent Christensen på den måde, at der er udviklet en del »endelighedsbestemmelser«, d.v.s. lovbestemmelser, der afskærer eller begrænser domstolsprøvelse. Og der kommer stadig nye »endelighedsbestemmelser« til, således i udlændingelovens paragraf 56, stk. 3. Tilføjelser foretages vel undertiden af økonomiske hensyn.

Man kan rejse spørgsmålet om, hvor vidt disse endelighedsbestemmelser ikke er indgreb i domstolenes muligheder for at give ekstern kontrol af forvaltningen. Hvis man gør det, så får man ringe klarhed af at se i Grundloven.

Grundlovens paragraf 63, hvis stk. 1, 1. punktum lyder: »Domstolene er berettigede til at påkende ethvert spørgsmål om øvrighmyndighedens grænser«. Nu er det sådan, som Bent Christensen skriver det, at denne vigtige sætning efter nutidens

juridiske sprogbrug ingen umiddelbart begribelig mening har. Den havde en mening i 1849, fordi den da bagudrettet angav, at en borger kunne gå direkte til domstolene, uden om Kongen, hvis han ville klage over øvrigheden. I modsætning til under enevælden. Spørgsmålet er så om det taler imod endelighedsbestemmelser?

Uanset Grundlovens altmodiske sprog, så har der dannet sig den dominerende opfattelse, at endelighedsbestemmelserne ikke støder an mod Grundloven. Men det er så åbenlyst svært at beskrive, hvad der så er gældende ret. Hvem skal således tolke endelighedsbestemmelsernes rækkevidde? Nogle jurister mener, at domstolene, der jo skal være uafhængige, uden lovgivningsmagts indblanding selv fortolker og fastlægger, hvor de kan prøve og hvor de ikke kan det. Det mener Christensen dog ikke. På den anden side mener Christensen, at lovgivningsmagten ikke *fuldstændig* kan afskære fra domstolsprøvelse af forvaltningsakter. Christensen går så ind i en mere subtil tolkning, som jeg ikke skal følge nærmere her, pointen er her, at vi befinder os på et kontroversielt og uklart område. Et område hvor et begrænset antal jurister overhovedet forstår problemstillingen og hvor de ikke er indbyrdes enige. Man må i al fald ifølge Christensen konstatere, at det er svært præcist at beskrive, hvor grænserne går både for lovgivningsmagten og domstolene. Der er i praksis uklarhed om, hvor meget endelighedsbestemmelserne begrænser domstolsprøvelsen. Der er fra 1980'erne endog eksempler på, at de er blevet ignoreret i nogle få landsretsdomme.

Eksemplet med domstolsprøvelse er et blandt mange på, hvordan vore uafklarede og endnu af enevælden mærkede forfatningsforhold og forvaltningstraditioner trækker spor i en statslig hverdag, som vel også forudsættes at bygge på et retsstatsideal med et ikke ubetydeligt mål af orden, klarhed og konsekvens?

I samme tråd går det, at der gælder ingen almindelig regel om at klage i den administrative rekurs. Området er et mylder af enkeltordninger i love og anordninger mere eller mindre ad hoc. Et andet vigtigt eksempel: Christensen konstaterer, at heller ikke princippet om at kunne klage opad til ministeren, længere gælder – selv om det dog fortsat gælder i mange tilfælde. I stedet har »udviklingen

forladt det historiske udgangspunkt uden at sætte noget sammenhængende og overskueligt i stedet« (s. 233) Selv hvor rekurs til centraladministrationen er bevaret standser den i vidt omfang på direktoratsniveau. Der er samtidig en tendens til at reducere antallet af rekursinstanser til en.

Bogen har en kort, men forvaltningspolitisk set særdeles vigtig efterskrift. Christensen peger på, at der ikke just er mangel på prøvelsesmuligheder, men at systemet er urimeligt uoverskueligt. Det ville umiddelbart være nærliggende at overveje at indføre forvaltningsdomstole. Men her er der vanskeligheder. Dels udformede politikere trods sagkyndig advarsel paragraf 63, stk. 2 i Grundloven så den hindrer en konsekvent gennemførelse af den kontinentaleuropæiske model med to sideordnede domstolssystemer. Grundloven taler her om at afgørelser ved eventuelle forvaltningsdomstole kan indbringes for Højesteret. Nu kunne det problem jo løses, hvis vi alligevel fik en ny grundlov indenfor en overskuelig tid – hvad der dog ikke just er umiddelbar udsigt til. Og i al fald for Christensen som så mange andre af hans generation ser det uoverstigeligt svært ud at få en ny Grundlov. De husker vel den besværlige Grundlovsproces efter 2. verdenskrig, der alligevel kun gav moderate ændringer. Men i det hele taget er forfatteren pessimistisk med hensyn til grundlæggende systemreformer. Han fremfører også her den opfattelse, der vel altid har været hans forvaltningspolitiske grundsyn: At den bestående inerti er udpræget og at *den* rigtige løsning ikke er at øjne, bl.a. fordi organiserede interesser idag præger vore ankenævn. Og det er ikke realistisk at forvente, at de kan undværes. Man kan hertil også føje, at det kan da godt være, men at problemet nok lige så meget er, at de heller ikke let opgiver disse positioner. Forfatteren anbefaler her som ved andre ændringer konstante, skridtvisse tilpasninger. Han mener, at kommunaltilsynet står først for tur i hvad man må antage skal være en løbende fornyelsesturnus.

Umiddelbart er det jo (snus)fornuftig snak. Men udover at man som læser måske er en anelse skuffet over, at det næsten skal være en naturlov, at al ændring i Danmark skal foregå i gåsegang, så må man egentlig spørge, *hvem* der skal sørge for at ændringerne får retning og konsekvens, så man undgår yderligere uorden i systemet? »Entropien« synes jo allerede at være øget i de årtier Bent Chri-

stensens har doceret sin pragmatiske inkrementalisme – selvsagt uden dog af den grund at være far til entropien. Hvis man vil være praktisk politisk i sin tænkning er det så ikke nødvendigt også åbent at diskutere, hvem er forandringsagenten? Og ville det så alligevel ikke være bedre at sigte forvaltningspolitisk lidt højere, hvis det viser sig, at Christensens anbefaling af inkrementalisme nok er adresseløs? For drejer en sammenhængende forfatnings- og forvaltningspolitik sig ikke om at institutionalisere nogle nye diskurser og fora, hvis vi ikke har meget af den slags i forvejen? Og drejer det sig ikke snart om at begynde forfatningsmæssigt på en frisk?

Anbefaling af en bog fra Bent Christensen er næsten en overflødighed. Man er i trygt selskab med denne forfatter, som har præget sit fagområde som ingen anden i fire årtier. Forfatteren ved præcis, hvad han gør, og lægger det svære stof klart frem også med klar angivelse af de problemer og begrænsninger, der kunne tænkes at ligge i hans tilgang. På mange måder arbejder han forbilledligt. Og bogen rummer et væld af systematiseret retsdogmatisk information. Bogen fortjener, hvis nogen endnu skulle være i tvivl herom, den varmeste anbefaling.

Tim Knudsen, lektor
Institut for Statskundskab, KU.

**Poul Nyboe Andersen:
Thorkil Kristensen.
En ener i dansk politik**

Udgivet under
»Dansk politik under forandring 1945-85«
Odense Universitetsforlag, 242 sider ill.
og med index. Kr. 190,00.

Thorkil Kristensen var professor i nationaløkonomi ved Handelshøjskolen i København, da han forholdsvis uforberedt kom ind i Rigsdagspolitik. Det skete da Knud Kristensen gjorde ham til finansminister i sin venstre-regering. Finansminister blev han igen i regeringen Eriksen-Kraft fra 1950-1953. Som minister fik han tilnavnet »Thorkil Livrem« for sit asketiske syn på både befolkningens og sit eget forbrug. Men respekteret var han og afholdt i den brede befolkning og af karikaturtegnerne, der

åbenbart har haft visse masochistiske tilbøjeligheder.

Med hans position i Venstre og navnlig i partiets rigsdagsgruppe var det derimod så som så. Det skyldtes, at han i sin politiske standpunkttagen prioriterede sine nationaløkonomiske synspunkter højere end partidisciplinen. Det var et forhold, der ifølge sagens natur navnlig kom frem i partiets oppositionsperioder. Den første alvorlige konflikt opstod i 1955, da Thorkil Kristensen ene mand i oppositionen stemte for den socialdemokratiske regerings afgiftslove. Året efter var han uenig med sine partifæller i spørgsmålet om folkepension til alle. Dengang gjorde han opmærksom på, at der hermed blev indført et nyt princip i velfærdsmodellen. I dag vil Thorkil Kristensen i sin himmel formentlig få en vis tilfredsstillelse ved at se, hvad hans gamle parti nu mener om den ting.

I første omgang tog Venstre-gruppen hans afvigelse pænt. Konflikten udviklede sig imidlertid i 1957, som Nyboe Andersen kalder »skæbneåret«. Dengang undlod Erik Eriksen nemlig af hensyn til sit samarbejde med de konservative at danne regering med de radikale eller alene på grundlag af Venstres egne mandater. Eriksens egen begrundelse gik ud på, at et langsigtet, troværdigt alternativ til socialdemokratiske regeringer forudsatte et fasttømret samarbejde med de konservative. Eriksen hævdede også, at han ikke turde stole på Thorkil Kristensens loyalitet. Denne begrundelse piller Nyboe Andersen effektivt og overbevisende fra hinanden ved at påpege følgende: For det første afveg Thorkil Kristensen kun fra partilinen i oppositionsperioder. For det andet ville loyalitetsproblemet jo i hvert fald ikke at have været mindre i den VK-regering, som Eriksen gerne ville have dannet.

Under Eriksens ledelse måtte Venstre derfor gå ind i en ny oppositionsperiode. Med forhenværende socialminister Poul Sørensen som den konservative ankermand – Nyboe Andersen kalder ham Eriksens onde ånd – blev oppositionssammenholdet cementeret med den såkaldte VK-plan i 1959. Først blev planen vedtaget i de to partigrupper hver for sig. Derefter blev den forelagt i noget så parlamentarisk usædvanligt som et fællesmøde. Omstændighederne ved arrangementet kan næsten betegnes som kupagtige. Thorkil Kristensen, der ikke anede uråd,

og som ikke var informeret om det forestående, var til møde på Jaruplund, og kunne – naturligvis kan man vist roligt sige – ikke godkende en plan, der i realiteten betød en betragtelig pengeudpumpning. Hans modstand mod planen blev begyndelsen til enden på hans politiske karriere.

Thorkil Kristensens afgang fra Venstre fik et politisk efterspil – Niels Westerbyes oprettelse af partiet Liberalt Centrum – som Nyboe Andersen lige netop strejfer. Det kunne dog have fortjent lidt mere indgående behandling. Både politisk-ideologisk og parlamentarisk-taktisk var partiet et forsøg på at føre nogle af Thorkil Kristensens ideer ud i livet.

I 1960 forlod Thorkil Kristensen Danmark til fordel for en post som generalsekretær i OECD. Den beklædte han i ni år. Biografien giver imidlertid ikke mulighed for at vurdere hans betydning for denne organisation. Derimod omtales grundigt hans mange frugtbare initiativer efter hjemkomsten som nationaløkonomisk skribent, som igangsætter af fremtidsforskningen og grundlægger af Institut for U-landsforskning. Denne mand, hvis otium havde været lige så flittigt som det egentlige arbejdsliv, døde i juni 1989. – Både omdømmet og mange af hans initiativer lever imidlertid videre.

Nyboe Andersen har nogle tankevækkende betragtninger over Thorkil Kristensen som ener og individualist. »Han kunne ikke spille l'hombre«, hedder det. Han var nemlig slet ikke noget socialt gemyt, havde svært ved at deltage i den mere letbenede small talk om løst og fast, og han etablerede ikke nærmere kontakt med sine kolleger i gruppen. Han indbød dem ikke til sit hjem, han havde det nemlig i det hele taget svært med selskabelighed »Jovial var han sidst af alt«. Under læsningen af Thorkil Kristensens forhold til gruppen kom jeg til at tænke på Christmas Møllers situation under grundlovsstriden i 1938-39 og under grænsekampen i 1947. Selv om han var partiets politiske leder blev også han isoleret fra sine gruppefæller, og det skyldtes efter min opfattelse også andet og mere end hans standpunkter i de aktuelle sager. På overfladen så det ganske vist anderledes ud for hans vedkommende, men i virkeligheden formåede heller ikke han at knytte nærmere personlige kontakter.

Både fagligt og politisk har Nyboe Andersens egen løbebane som nationaløkonom og som minister for Venstre haft mange lighedspunkter med Thorkil Kristensens. Han har derfor haft særlige forudsætninger for at skrive denne biografi. Herom vidner da også den vellykkede indlevelse i emnet. Til trods for at den er spækket med information, er den fængslende og letlæst. Det gælder selv de indledende slægtshistoriske afsnit, der jo ellers ofte kan være ørkenvandring i navne og steder uden stor interesse.

Til sidst skal det nævnes, at bogen også er et fint lille stykke videnskabshistorie om nationaløkonomien i Danmark og med karakteristikkere af nogle af dens ledende skikkelser. Alt i alt en bog, der kan varmt anbefales.

Wilhelm Christmas-Møller, lektor
Institut for statskundskab, KU

Iver Hornemann Møller: Velfærdsstatens udbygning

Samfundslitteratur, København 1994, 161 sider.

Litteraturen om den danske socialpolitik historie er i mange henseender mangelfuld. Den eneste mere omfattende fremstilling af processen, der ledte frem til gennemførelsen af socialreformen i 1933, har indtil nu været K.K. Steinckes noget sludrevorne erindringer, og derfor burde man egentlig hilse Iver Hornemann Møllers analyse af beslutningsprocessen velkommen.

Bogens gennemgående hypotese er da også interessant. Hornemann Møller vil se socialreformen i et mere langsigtet perspektiv end de traditionelle fremstillinger af Kanslergadeforliget og placerer den i et kompleks af fire såkaldte projekter, hvor han kalder de tre andre landbrugsstøtte, arbejdsløshedsunderstøttelse og beskæftigelse samt beskyttelse mod udenlandsk konkurrence. Alle fire projekter har deres ophav i 1920'erne, og antagelsen er, at muligheden for at drive et projekt igennem afhang samspillet mellem de socioøkonomiske klassers styrke i Danmark, statens aktivitet og den internationale magtstruktur. Den sidste betegnelse er uheldig, fordi den kan give forkerte associationer: Hornemann Møller beskæftiger sig udelukkende med udviklingen i det internationale økonomiske system.

Som fremstillingen skrider frem er der i øvrigt en del som tyder på, at det snarere er Kanslergadeforliget og de tidligere 1930'eres krisepolitik end socialreformens indhold, gennemførelse og effekter, som skal forklares. Det er for så vidt i orden, fordi man som Hornemann Møller med god ret kan rejse spørgsmålet, om ikke meget af den danske socialpolitik i dette århundrede var biprodukter af beslutninger på andre policy-områder. På den anden side gør det bogens titel noget misvisende.

Læser man imidlertid bogen som en fremstilling af socialreformens skæbne, løber man hurtigt ind i det problem, at forfatteren ingen steder gør rede for reformens indhold. Vi må nøjes med en henvisning til Hornemann Møllers bog om »Klassekamp og socialpolitik« fra 1981 eller – hvilket vil vække jubel blandt personalet på landets folkebiblioteker – K.K. Steinckes betænkning om »Fremtidens forsørgelsesvæsen« fra 1920.

Det er også lovlig flot, når forfatteren uden videre hævder, at forslagene i »Fremtidens forsørgelsesvæsen« var identiske med de lovforslag, Steincke fremsatte som socialminister i 1929-30, eller med den endelige socialreform. Det gælder ikke mindst, fordi Steincke først under sin tid som socialminister kobledes sine forslag med arbejdsmarkedspolitiske tiltag. Man kan også diskutere, om forslagene i »Fremtidens forsørgelsesvæsen« uden videre var identiske med Socialdemokratiets socialpolitik. Steincke var ikke nogen ukontroversiel person i partiet, og Hornemann Møller går alt for let hen over det forhold, at han i vid udstrækning havde skabt sin position via sit arbejde med lovkommentarer og for foreningen af sognekommuner.

Et af de helt store problemer med fremstillingen er imidlertid beskrivelsen af den proces, som førte frem til indgåelsen af Kanslergadeforliget. Bogens noter viser, at Hornemann Møller udelukkende har benyttet sig af senere fremstillinger. Henvisninger til Steinckes erindringer er fremtrædende, men forfatteren refererer også flittigt til den socialdemokratiske partihistorie »En bygning vi rejser« fra midten af 1950'erne foruden de bind af »Dansk socialhistorie« og »Gyldendals og Politikens Danmarkshistorie«, som dækker perioden 1900-1950.

Det betyder for det første, at Hornemann Møller ikke tager hensyn til Henrik S. Nissens diskussion

af den økonomiske udvikling i perioden mellem 1920 og 1940 i Gyldendals »Danmarks Historie«, der på mange måder problematiserer den traditionelle opfattelse af afvandringen fra landbruget i 1920'erne og den store krise i 1930'erne, som Hornemann Møllers fremstilling hviler tungt på.

For det andet bygger Hornemann Møllers beskrivelse af forhandlingsforløbet i januar 1933 næsten udelukkende på Steinckes erindringer, og fordi Steincke ikke var til stede ved de afgørende forhandlinger, konkluderer han, at socialreformen ikke spillede nogen rolle for indgåelsen af Kanslergadeforliget. Det er meget muligt, men man sidder tilbage med en fornemmelse af, at der bliver draget alt for vidtgående konklusioner på et alt for tyndt grundlag. Som læser havde man i det mindste været tjent med nogle overvejelser over sammensætningen af Socialdemokratiets forhandlingsdelegationer ved de forskellige kriseforhandlinger i begyndelsen af 1930'erne.

Hornemann Møller nægter udtrykkeligt at bruge primærkilder med henvisning til, at han er interesseret i årsagsforklaringer. Det ville være et rimeligt argument, hvis man kunne bygge på en omfattende og anerkendt forskning. For 1920'ernes og 1930'ernes vedkommende er forholdet imidlertid, at vi stadig mangler forskning i vigtige beslutningsprocesser, ligesom synet på den socioøkonomiske udvikling er under revision. Når basis er skrøbelig, kommer en bastant overbygning hurtigt til at vakle.

Analysens teori fortjener også et par ord. Hornemann Møller taler om kapitalismen som et politisk, økonomisk og ideologisk system, hvor alle tre elementer har forklaringskraft. Når alt kommer til alt, afskriver han imidlertid fuldstændig ideologiens betydning og kaster sig i et frådende angreb over bønderne og partiet Venstre. Man kan nu godt argumentere for, at både socialpolitikken og den danske kronepolitik i 1920'erne og 1930'erne var præget af betydelige konflikter mellem ideologiske aspirationer og materielle hensyn. Spørgsmålet om skattebyrdens udvikling og fordeling havde vel fortjent et par ord.

Hornemann Møllers forståelse af statens rolle ligger også på niveau med det, 1970'ernes universitetsmarxister præsterede. Det virker for det første,

som om han begår den fejl at identificere staten med de øverste embedsmænd, ligesom han for det andet ser statens magt som delegeret fra de socio-økonomiske klasser i deres kamp mod det internationale økonomiske system. Der er meget langt fra Hornemann Møller til kredsen omkring Theda Skocpol, hvor bla. Skocpol selv og senest Ann Shola Orloff har lavet meget interessante analyser af den amerikanske socialpolitiks udvikling i første halvdel af dette århundrede. Her bliver de løfter om en diskussion af statens rolle og de materielle og ideologiske faktoreres betydning for udfaldet af socialpolitiske beslutningsprocesser, som Hornemann Møller giver, mere end indfriet.

Man kan så læse bogen som en mere generel fremstilling af den politiske udvikling mellem 1920 og 1933, men her er problemet, at de allerede findes bedre. Når man alligevel skal på biblioteket for at finde oplysninger om socialreformens indhold, kan man passende lede efter bind 7 af Gyldendals »Danmarks Historie«, hvor Niels Finn Christiansen og Henrik S. Nissens beskrivelser og analyser af perioden mellem 1914 og 1940 er både let tilgængelige, informative og kritiske overfor den traditionelle opfattelse af den socioøkonomiske udvikling og socialpolitikens placering.

Jacob Christensen, forskningsstipendiat
Institut for statskundskab
Københavns Universitet

Økologi og økonomi

– et spørgsmål om værdi

Af Erik Sepstrup Jensen

Ozonhuller, drivhuseffekt, giftkatastrofer, forurenet jord og drikkevand, dyrarters forsvinden, kræft. Ord, der er blevet en almindelig del af det moderne sprog, og som en skygge følger industrisamfundet på dets vej mod fremskridt, vækst og det gode liv. Menneskets kritikløse anvendelse af naturen som råvaredepot og affaldsplads synes at være stødt mod nogle grænser, som kulturen er ganske uforberedt på.

Hvordan er vi endt med en økonomisk livsform, hvor (natur)værdier udtømmes i rekordtempo, hvor nutid foretrækkes for fremtid, hvor produktion går forud reproduktion? Med et værdisystem knyttet til et mekanisk vesterlandsk verdensbillede og til idéen om det borgerlige samfund og til »homo economicus« taber økonomien forbindelsen til naturen og til menneskets indre.

Med udgangspunkt i erosionen af naturgrundlaget behandler denne bog marked-økonomiens forhold til biosfæren og de mange implicite værdiantagelser, der synes at forhindre den økonomiske praksis i at sikre økosystemernes frugtbarhed og menneskers sundhed. Bogen giver et bud på rammerne for en økologisk økonomi, der ikke ødelægger sig selv. En mere omsorgsfuld tænkning, der kunne forudsætte genskabelsen af en balance i menneskesindet, og hente sin kraft i generobringen af de »kvindelige værdier«, som gennem kulturhistorien er blevet fordømt som uværdige og som hindringer for fremskridtet.

Bogens forfatter, *Erik Sepstrup Jensen*, er cand.merc. fra Handelshøjskolen i København. Han er ansat på Skolen for Økologisk Afsætning i Århus og har desuden læst psykologi og arbejdet med praktisk miljøbeskyttelse i Danmarks Naturfredningsforening.

1. udg. 1995

244 sider, hæftet

Bogladepriis kr. 250,00

Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Gothersgade 133 · Postboks 2126 · 1015 København K · Telefon 33 95 97 00

Obligationsinvestering

Teoretiske overvejelser og praktisk anvendelse

Af Michael Christensen

Bogen giver en samlet fremstilling af de problemstillinger, som investorer står overfor ved investering i danske obligationer. 3. udgave er netop udkommet og samtlige eksempler er opdateret i overensstemmelse med de faktiske obligationsmarkeder. Herudover indeholder den ny udgave en lang række væsentlige udvidelser. Bl.a. beskrives binomialmodellen repræsenteret ved Black, Derman & Toy modellen detaljeret i relation til prisfastsættelsen af såvel inkonverterbare som konverterbare obligationer og optioner. Endvidere beskrives de vigtigste rentestrukturteorier, udviklet i kontinuert stokastisk tid med udgangspunkt i en generel ligevægtsmodel, bl.a. Cox, Ingersoll & Ross modellen.

På porteføljesiden beskrives REPO's og Barbells, ligesom beskrivelsen af futures og optioner er udvidet med en beskrivelse af, hvordan risikonøgletal kan opgøres for en portefølje, der indeholder futures og optioner. Optionskapitlet er udvidet med en lang række standardeksempler på optionsstrategier og risikonøgletal.

Kapitlet om konverterbare obligationer er helt omskrevet således at udgangspunkt for prisfastsættelsen er binomialmodellen. Herudover er kapitlet bl.a. udvidet med en beskrivelse af konveksiteten for konverterbare obligationer.

Michael Christensen er cand.oecon. fra Århus Universitet og Ph.D. fra University of Southampton. Han er ansat som lektor ved Handelshøjskolen i Århus og samtidig ekstern lektor ved Århus Universitet.

3. udg. 1995
320 sider, hæftet
Bogladepriis kr. 460,00

Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Gothersgade 133 · Postboks 2126 · 1015 København K · Telefon 33 95 97 00